

Педагогическа концепция за съгласуваност между двигателната и интелектуална дейност в учебния процес по физическо възпитание и спорт

Антоанета Момчилова, Мария Дончева

Pedagogical concept of coherence between motor and intellectual activity in the teaching process in physical education and sport: *The problem of motor and intellectual development of students having to use reasonable innovative methodological concepts and organizational forms in the learning process.*

The results of the studies of many authors show insufficient degree of consistency between the expression of the intellectual properties (perception, attention, motor memory, analytical ability, thinking) and efficient process of learning of motor actions. Integrative character of the reserve potential of tools and methods, and special intellectual training, allows to reach an optimal level of physical culture.

Keywords: *motor and intellectual activity, teaching process, physical education and sport*

ВЪВЕДЕНИЕ

В учебния процес по физическо възпитание и спорт във висшите учебни заведения се откроява съществен проблем, обусловен от стремежа на спортните педагози към повишаване равнището на разностранната подготовка на младите хора и недооценяване на интегративния характер на развитието на двигателните им функции и интелектуалните им качества. [1,4,6]

Това определя необходимостта от модернизация на системата за обучение по физическо възпитание и спорт на основата на качествено нова интегративна парадигма, която отразява единството и съгласуваността на процесите на реализация на двигателния и интелектуалния потенциал на студентите. [2,3,5]

ИЗЛОЖЕНИЕ

Съдържателният анализ на тенденциите, характеризиращи съвременния етап на развитие на педагогическата теория и практика на учебния процес по физическо възпитание и спорт във висшите училища е свързан с възможностите за повишаване на резултативността на обучението. *Наблюдават се противоречия между:*

1. *Новите концепции, програмните документи и осигурените условия за провеждане на оптимизиран учебен процес.*

2. *Актуалните тенденции за интеграция на отделните страни на подготовката на младите хора и преобладавания в практиката традиционен подход за повишаване на ефективността на физическата, технико-тактическа подготовка на студентите, с недостатъчно внимание към развитието на интелектуалните им качества.*

3. *Необходимостта от разработване на основните положения за единство на социалното, биологичното, физическото и интелектуалното развитие на личността в процеса на обучение, и наличието на действащите разнообразни подходи с определена структура и съдържание за физическата подготовка на обучаваните..*

Реализацията на иновационните методологични постановки за ефективен учебен процес и отношението на държавните органи към физическото възпитание и спорта са фактори, *от които зависи двигателното и интелектуалното развитие на студентите.* То детерминира резултатното обучение и добрата им спортна подготовка.

Обект на изследването е процесът, насочен към осигуряване на единството между двигателната и интелектуалната дейност.

Предмет на изследването е структурата и съдържанието на процеса на обучение и спортната подготовка на студентите.

Целта е научно-технологично обосноваване на педагогическата концепция за съгласуваност на двигателната и интелектуалната дейност в учебния процес и апробирането ѝ в хода на експерименталната работа.

За реализирането на целта и доказване на хипотезата са определени следните задачи:

1. *Да се проанализират* съвременните тенденции за оптимизиране на съдържанието на процеса на обучение и спортната подготовка на студентите.

2. *Да се разработи модел* за теоретико-методологично обосноваване на педагогическата концепция за усъвършенстване на учебно-тренировъчния процес на основата на взаимовръзката на двигателната и интелектуалната дейност..

3. *Да се обоснове съдържанието* на педагогическата технология за развитието на водещите интелектуални качества в процеса на обучението по волейбол и връзката им с двигателните компоненти на дееспособността им.

Теоретико-методологичната основа на изследването са базовите положения на:

- *Закономерностите за управление на движенията*, като логично следствие от теорията за построение на движенията [1,3];

- *Дидактическите положения* за взаимовръзката на умственото и физическото възпитание [2,6,7];

- *Концепциите за развиващото и личностно ориентираното обучение и възпитание* [4,5];

- *Формирането на личността на основата на единството на интелектуалните, социално-психологическите и двигателните ѝ компоненти* [3,4];

- *Теорията за управление и усвояване на знанията*, на основата на поетапното формиране на двигателните навици и умения. [2,6].

Методика

Повишаването на ефективността на учебно-тренировъчния процес осъществихме чрез:

- *Реализиране на творческия потенциал* на студентите и постигане на разностранна подготовка;

- *Разработване и прилагане на модели* за двигателно развитие на основата на съгласуване на двигателната и интелектуалната дейност като база за реализиране на личностно ориентирана програма за спортно усъвършенстване;

- *Теоретично и експериментално обосноваване* на структурното съдържание на интелектуалната подготовка: форми, средства и методи на обучение и извеждане на водещите компоненти определящи

техния характер, взаимовръзка и взаимозависимост;

- *Реализация на педагогическата технология* за развитие на основните двигателни и интелектуални качества в учебно-тренировъчния процес;

- *Разработване на методики* за формиране на вниманието, двигателната памет и аналитичните способности на изследваните лица, като предпоставка за успешно усвояване на двигателните действия;

- *Реализиране на обективни тестове* за оценяване на изследваните интелектуални и двигателни качества;

- *Установяване на характера на взаимовръзката и взаимозависимостта* на развитие на основните интелектуални и двигателно-координационни качества в учебно-тренировъчния процес.

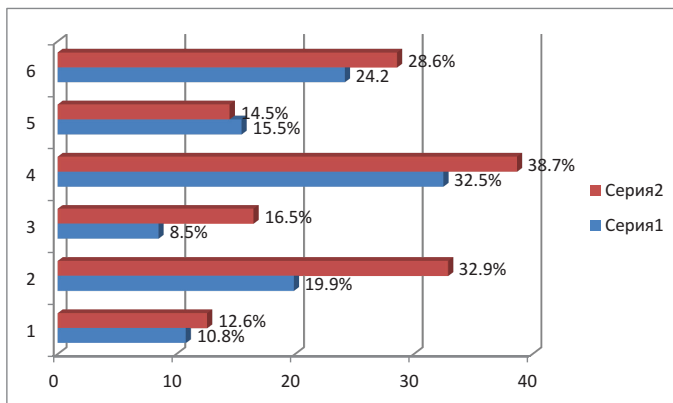
За установяване нивото на двигателните способности са използвани 6 метода с доказана надеждност и валидност.

Изследвани са студентки на възраст 19 г. – 21 г. обособени в две групи: Контролна (К гр.) и експериментална (Е гр.). В Е гр. са приложени *методики* за формиране на вниманието, двигателната памет и аналитичните способности на изследваните

лица, като предпоставка за успешно усвояване на двигателните действия. Общият им брой е 68. Данните на групата по изследваните показатели са заснети при еднакви условия в занятията по Обща спортна подготовка (волейбол). Обработката на получените резултати е осъществена с помощта на вариационен анализ при изчисляване на основните му параметри – средна величина, стандартно отклонение, коефициент на вариация.

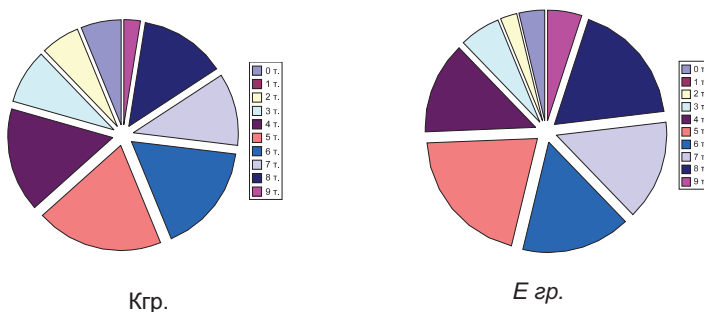
Някои резултати от изследването

Констатираните разлики в резултатите по изследваните показатели за физическа дееспособност (1. Совалково Бягане, сек; 2. Скоростна сила, бр.; 3. Спринтово бягане, сек; 4. Скок височина, см; 5. Скок на дължина, см; 6. Хвърляне плътна топка, м) в края на експерименталния период са в полза на Е гр. (фиг.1).

Фиг.1 Вариативност на изследваните показатели за установяване на физическата дееспособност в Е гр. и К гр.

За установяване развнището на концентрация и устойчивост на вниманието на изследваните лица използвахме метода на тестирането: тест на преплетените линии – К. Платонов; коректурна проба – буквен тест на Бурдон.

Фиг.2 Крайни резултати от изследване развнището на концентрация и устойчивост на вниманието в К гр и Е гр.

На фигура 2 са показани крайните данни от изследваните показатели за Е гр. и К гр.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оптимизирането на системата за спортна подготовка на студенти волейболисти на основата на съгласуваност на двигателната и интелектуалната им дейност разкрива възможности за по-ефективно използване резервите на организма им на качествено ново равнище. Съкращава се времето за постигане на добра спортна подготовка. Подобряването на психологическата им подготовка се осъществява на фона на решаване на технико-тактическите задачи.

Психическите процеси във волейболната игра протичат и се проявяват в екстремни условия и се поддават на изменения под влияние на допълнителни въздействия.

Разработеният и апробиран модел за спортна подготовка по волейбол на основата на осигуряване на съгласуваност на двигателната и интелектуалната дейност позволява:

- Да се обосноват закономерностите за оптимизиране на съдържанието на учебно-тренировъчния процес.

- Да се реализира творческият потенциал на студентите и да се постигне разностранна спортна подготовка

Разработеният и приложен модел за двигателно развитие на основата на съгласуване на двигателната и интелектуалната дейност е база за реализиране на личностно ориентирана програма за спортно усъвършенстване;

ЛИТЕРАТУРА

[1] Акопов, Г.В. Психология сознания. Вопросы методологии, теории и прикладных исследований / Г.В. Акопов. М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2010.

[2] Бабушкин, А.Г. Актуализация интеллектуальной активности спортсмена : постановка проблемы / А.Г. Бабушкин // Омский научный вестник. 2012, № 3.

[3] Брилл, М. С. Отбор в спортивных играх. М., Ф и С., 1980.

[4] Пуни, А. Психологические основы волевой подготовки в спорте. ГДОИФК., Л., 1977.

[5] Герчева, Г., Сн. Илиева. Диагностика на психическите процеси и качества на личността. изд. "П.Берон", Варна, 1990.

[6] Димотрова, Св. Психологически проблеми на физическото възпитание в училище. С., 1

[7] Дончева, М., О. Къчев. Някои аспекти влияещи върху популярността на волейбола сред студентите от ТУ – Варна

За контакти:

Проф. Антоанета Иванова Момчилова дпн, Русенски университет "Ангел Кънчев", e-mail: amom@abv.bg;

Доц. д-р Мария Дончева, катедра "Физическо възпитание и спорт", Технически университет – Варна, e_mail: m_doncheva @abv.bg

Докладът е рецензиран